

BO‘LAJAK TEXNOLOGIK TA’LIM O‘QITUVCHISINING KASBIY KOMPETENTLIGI

Shoymuradova Madina

Nizomiy nomidagi O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti professional ta’lim fakulteti texnologik ta’lim yo‘nalishi 2- kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo‘lajak texnologik ta’lim o‘qituvchisining kasbiy kompetentligini shakllantirish va rivojlantirish masalalari yoritilgan. Unda zamonaviy ta’lim talablaridan kelib chiqib, texnologik ta’lim o‘qituvchisiga qo‘yiladigan kasbiy, pedagogik, metodik va innovatsion kompetensiyalar tahlil qilinadi. Shuningdek, bo‘lajak o‘qituvchilarda amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish, raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish hamda ta’lim jarayonida ijodiy yondashuvni shakllantirishning ahamiyati asoslab beriladi. Oliy ta’lim muassasalarida texnologik ta’lim o‘qituvchilarini tayyorlash jarayonini takomillashtirish bo‘yicha ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: kasbiy kompetentlik, texnologik ta’lim, o‘qituvchi, pedagogik kompetensiya, metodik tayyorgarlik, innovatsion yondashuv, amaliy ko‘nikmalar, raqamli texnologiyalar

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta’lim tizimiga qo‘yilayotgan talablar tubdan o‘zgarmoqda. Ayniqsa, umumiy o‘rta va professional ta’lim tizimida texnologik ta’lim fanining o‘rni tobora ortib borayotgan bir paytda, ushbu fan bo‘yicha yuqori malakali, raqobatbardosh hamda innovatsion fikrlovchi o‘qituvchilarni tayyorlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, bo‘lajak texnologik ta’lim o‘qituvchisining kasbiy kompetentligini shakllantirish va rivojlantirish masalasi zamonaviy pedagogikaning ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida e’tirof etilmoqda.

O‘zbekiston Respublikasida ta’lim tizimini modernizatsiya qilishga qaratilgan islohotlar, xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ta’lim va tarbiya tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarorlari, “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonun, shuningdek, 2030-yilgacha mo‘ljallangan Ta’limni rivojlantirish konsepsiyasida pedagog kadrlarning kasbiy kompetentligini oshirish muhim strategik vazifa sifatida belgilangan.[1;2b] Ushbu me‘yoriy-huquqiy hujjatlarda o‘qituvchining nafaqat fan bo‘yicha bilimga ega bo‘lishi, balki pedagogik mahorat, amaliy ko‘nikmalar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish hamda ijodiy yondashuvga ega bo‘lishi zarurligi alohida ta’kidlanadi.

Texnologik ta’lim fanining o‘ziga xosligi shundaki, u o‘qituvchilarda mehnat madaniyati, texnik tafakkur, ijodkorlik va kasbga yo‘naltirish kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Bu esa bo‘lajak texnologik ta’lim o‘qituvchisidan yuqori darajadagi kasbiy tayyorgarlikni, ishlab chiqarish jarayonlari, zamonaviy texnologiyalar hamda metodik yondashuvlar bo‘yicha chuqur bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishni talab etadi[4;7b] Shu sababli oliy ta’lim muassasalarida texnologik ta’lim o‘qituvchilarini tayyorlash jarayonida

kompetensiyaviy yondashuvni amaliyotga joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Shundan kelib chiqib, mazkur tadqiqotda bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchisining kasbiy kompetentligining mazmun-mohiyati, tarkibiy qismlari hamda uni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlarini ilmiy jihatdan asoslash, shuningdek, ta'lim jarayonini takomillashtirishga qaratilgan amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqish maqsad qilib qo'yildi.

Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchisining kasbiy kompetentligini shakllantirish masalasi zamonaviy pedagogika fanining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Kasbiy kompetentlik o'qituvchining nazariy bilimlari, amaliy ko'nikmalari, pedagogik mahorati hamda shaxsiy fazilatlarining uyg'unlashuvi natijasida namoyon bo'lib, uning ta'lim jarayonini samarali tashkil eta olish qobiliyatini belgilaydi. Texnologik ta'lim yo'nalishida faoliyat yuritadigan o'qituvchidan nafaqat fan asoslarini chuqur bilish, balki zamonaviy texnologiyalar, ishlab chiqarish jarayonlari va innovatsion metodlarni puxta egallash talab etiladi.

Kasbiy kompetentlikning shakllanishida bo'lajak o'qituvchining kasbiy-bilim, pedagogik, metodik, axborot-kommunikatsion hamda ijodiy kompetensiyalari muhim o'rin tutadi. Ushbu kompetensiyalar o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, talabaning kasbiy tayyorgarlik darajasini belgilaydi. Xususan, kasbiy-bilim kompetensiyasi texnologik ta'lim fanining mazmuni, texnika va texnologiyalar, mehnat jarayonlari bo'yicha bilimlarni o'z ichiga olsa, pedagogik va metodik kompetensiyalar ta'lim-tarbiya jarayonini rejalashtirish, darslarni samarali tashkil etish hamda o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olishga xizmat qiladi.

Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarida kasbiy kompetentlikni shakllantirish jarayoni, avvalo, oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonining kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilishi bilan bog'liq. Nazariy bilimlarni amaliy mashg'ulotlar, laboratoriya ishlari, loyiha faoliyati va pedagogik amaliyot bilan uyg'unlashtirish orqali talabalarda kasbiy ko'nikmalar rivojlanadi. Ayniqsa, pedagogik amaliyot jarayonida mustaqil dars o'tish, o'quvchilar bilan ishlash hamda real ta'lim muhitida yuzaga keladigan muammolarni hal etish bo'lajak o'qituvchining kasbiy yetukligini oshiradi.[5;56b]

Zamonaviy texnologik ta'lim jarayonida innovatsion yondashuv va raqamli texnologiyalardan foydalanish kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Interfaol metodlar, muammoli ta'lim, loyiha asosida o'qitish va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish bo'lajak o'qituvchilarning ijodiy fikrlashini, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini hamda kasbiy motivatsiyasini kuchaytiradi.[6;82b] Shu bilan birga, texnologik ta'lim o'qituvchisi o'quvchilarda mehnat madaniyati, texnik tafakkur va kasbga yo'naltirish kompetensiyalarini shakllantirishda yetakchi shaxs sifatida namoyon bo'ladi.

Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchisining kasbiy kompetentligini shakllantirish uzluksiz va tizimli jarayon bo'lib, u nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar va innovatsion yondashuvlarning uyg'unlashuvini talab etadi. Mazkur jarayonning samarali tashkil etilishi kelajakda raqobatbardosh, yuqori malakali va zamonaviy pedagog kadrlarni tayyorlashga xizmat qiladi[7; 7-9b] Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchisining kasbiy kompetentligini

shakllantirish zamonaviy ta'lim tizimining muhim va dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Texnologik ta'lim o'qituvchisining kasbiy kompetentligi uning nazariy bilimlari, amaliy ko'nikmalari, pedagogik va metodik mahorati, shuningdek, innovatsion va axborot-kommunikatsion kompetensiyalarining uyg'unlashuvi asosida namoyon bo'ladi. Kasbiy kompetentlikni rivojlantirishda oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish, nazariya va amaliyotni uyg'unlashtirish, pedagogik amaliyotning samaradorligini oshirish hamda innovatsion ta'lim texnologiyalaridan keng foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarida kasbiy motivatsiya, ijodiy fikrlash va o'z ustida ishlash ko'nikmalarini shakllantirish ularning kelajakdagi pedagogik faoliyatga tayyorligini ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchisining kasbiy kompetentligini shakllantirishga yo'naltirilgan tizimli va maqsadli pedagogik faoliyat natijasida zamon talablariga javob beradigan, raqobatbardosh hamda yuqori malakali pedagog kadrlarni tayyorlash imkoniyati yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi. Ta'lim to'g'risidagi Qonun. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Ta'lim va tarbiya tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi qarori. – Toshkent.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirishga oid qarorlari. – Toshkent.
4. Abduqodirov A.A. Pedagogik kompetentlik va uni shakllantirish asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019. 7bet
5. Jo'rayev R.H., To'xtayeva H.B. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O'qituvchi, 2018. 56b
6. Saidahmedov N.S. Pedagogik mahorat va kasbiy kompetentlik. – Toshkent: Innovatsiya, 2020. 82b
7. Muslimov N.A. Kasbiy ta'lim metodikasi. – Toshkent: Fan, 2017. 7-9bet
8. Xodjayev B.X. Ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv. – Toshkent: Pedagogika, 2021.